

Aphodius subterraneus

Fårad dyngbagge

Skalbaggar, Bladhorningar och ekoxbaggar



EN
Starkt hotad (EN)
B2ab(iii)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Coleoptera (skalbaggar), **Familj:** Scarabaeidae (bladhorningar), **Släkte:** *Aphodius*, **Art:** *Aphodius subterraneus* - fårad dyngbagge (Linnaeus, 1758) **Synonymer:**

Kännetecken

En 5,5–7,5 mm lång bladhorning med kullrig, cylindrisk kroppsform och kraftiga grävben. Kropp och ben är svarta. Halskölden är glest och mycket grovt punkterad, täckvingarnas punktstrimmor djupa och breda. Arten är svårbestämmd, och bestämningen bör granskas av en specialist.

Utbredning och status

Tidigare känd från flertalet svenska landskap norrut till Dalarna och Gästrikland. Starkt minskande under efterkrigstiden. Sentida fynd av enstaka exemplar är kända från Skåne och Uppland, men säkra belägg för reproducerande populationer saknas. Arten är känd från samtliga nordiska grannländer och Baltikum. Utbredningen sträcker sig från Europa och Nordafrika till Kaukasus, Sibirien och delar av inre Asien. Arten är även införd till Nordamerika.

Ekologi

Lever främst i spillning på öppna torra betesmarker på lätta jordar, och har påträffats på det sättet bl.a. på Öland. Flera fynd är dock gjorda i komposter och andra multnande vegetabilier, och den uppges dessutom kunna leva i humusrik jord tillsammans med *A. granarius*. Troligt är dock att sådana förekomster m.el.m. tillfälliga, och att arten åtminstone för sin larvutveckling är strikt knuten till spillning. Larvutvecklingen sker under sommaren, och de fullbildade skalbagarna påträffas från maj till oktober.

Hot

Den exakta anledningen till artens tillbakagång är ej känd. Troligen får minskningen tillskrivas såväl nerläggning av betesmark som ändringar i betesdriften. Minskningen av arealen betesmark har slagit särskilt hårt mot de magra, sandiga markerna. Det generellt sett lägre betetrycket i dagens betesmarker leder dessutom till en tätare vegetationsstruktur med färre markblottor och ett mindre gynnsamt mikroklimat. Användandet av avmaskningsmedel (avermectiner) utgör en ytterligare belastning på populationer som redan är hårt trängda. Det är dock oklart varför just denna art drabbats så hårt.

Åtgärder

Arten bör eftersökas, och dess status samt exakta krav klarläggas. Generellt sett gäller att beteshävd av magra, ogödslade naturbetesmarker upprätthålls. Ett relativt hårt bete är nödvändigt för att skapa en lämplig mark- och vegetationsstruktur för denna och andra värmekrävande arter. Användandet av avmaskningsmedel måste undvikas.

Litteratur

Landin, B.-O. 1957. Bladhorningar. *Svensk Insektfauna* 9. Stockholm.
Ljungberg, H. 2002. Bete, störning och biologisk mångfald i odlingslandskapet – hotade skalbaggar i öländska torrmarker. Länsstyrelsen i Kalmar län, Miljöenheten, meddelande 2002:20.

Författare

Rickard Baranowski, 1995. Rev. Håkan Ljungberg 2005. © ArtDatabanken, SLU 2005.